

Doar într-o epocă în care oamenii nu mai știu să citească și să scrie, imaginile fac cât o mie de cuvinte. Dar pentru a înțelege imaginile ai nevoie de un sistem de referință, de o cultură vizuală, de o familiarizare cu simbolurile eterne. Imaginile nu vorbesc direct cu mintea privitorului și, de aceea, avem nevoie, macar din când în când, de interpretare. Să luăm, de pildă, creația, exemplară pentru un anumit tip de gândire, avansată la ultima conferință Bilderberg, desfășurată la începutul acestei luni. În acest caz, ce-i drept, nu este nevoie de mari dexterități hermeneutice pentru a sesiza că ni se propune o versiune ușor adusă la zi, mai evoluată, a celebrului Terminator, Cyborg sau cum vreți să mai numiți ipostazierea ideii transhumaniste de contopire a oamenilor cu mașinile.

La prima vedere, pare încă un vis fantezist despre viitor, desprins din scrierile socialist-tehnocratice ale lui H.G. Wells sau din cele mai recente ale lui Arthur C. Clark. La o cercetare mai atentă, însă, detectăm farmecul constant pe care idealul utopic-tehnocratic îl suscită în rândul elitelor. Profesori universitari, inventatori, oameni de știință subscriu entuziaști la filozofia transhumanistă, sugerată insistent, mai nou, sub o versiune nici macar foarte indulgentă, în filme precum "Prometheus".

De asemenea, putem ignora, pentru moment, atmosfera sulfuroasă din jurul Bilderberg și să ne concentrăm pe un reprezentant tipic al acestui curent, și anume Ray Kurzweil.

Directorul Google a susținut, într-o conferință desfășurată la sfârșitul săptămânii trecute, că oamenii se apropie cu pași rapizi de punctul în care vor putea dobândi imortalitatea, iar corpurile lor fizice vor fi înlocuite treptat cu părți mecanice. "Vom deveni din ce în ce mai mult non-biologici până la momentul în care non-biologicul va domina, iar partea biologică nu va mai fi deloc importantă. (...) putem crea corpuri cu ajutorul nanotehnologiei, putem crea corpuri virtuale și realitate virtuală, în care realitatea virtuală va fi la fel de realistă precum cea actuală", a declarat Kurzweil. Inventatorul american a estimat că eternitatea poate fi atinsă mai repede decât ne așteptăm (până la sfârșitul secolului), însă pentru cei mai sceptici, un alt cercetător de anvergură, Aubrey de Grey, ne asigură că, în scurt timp, indivizii vor putea trăi cu lejeritate timp

de 1000 de ani. Deci, nu mai avem prea mult de asteptat pana sa devenim supraoameni...

Insa, pentru a ne face sa intelegem mai clar cam care ar fi statutul omului intr-un astfel de viitor, Kurzweil ne asigura ca vom deveni asemenea spiritelor divine ("god-like spirits") atat in cyberspace, cat si in universul material.

Ideea nu este originala, nu este stiintifica, ba mai mult, nu este altceva decat o reinterpretare tehnica a unei povesti religioase clasice. Cei familiarizati si la nivelul elementar cu Biblia vor recunoaste, fara dificultati, povestea amagirii lui Adam si Eva de catre sarpele din gradina Paradisului, care le promite statutul divin: "Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul". De altfel, conceptul de transhumanism isi are originea in Dante, unde semnifica deschiderea omului spre Divinitate, spre deosebire de filozofia contemporana, unde inseamna practic autodivinizare prin intermediul tehnologiei.

Pentru cei versati in mitologie greaca, prezicerile lui Kurzweil seamana izbitor cu mitul prometeic, doar ca aici lipsesc zeii orgoliosi (poate pentru ca "Dumnezeu a murit", inteles ca metafizica care garanteaza sensul sistemului?) si sfarsitul tragic al personajului. Dimpotriva, suntem in fata unui optimism existential iesit din comun. "Ultima oara cand am extins cortexul frontal am creat limbajul, arta si stiinta. Ganditi-va la salturile calitative pe care nici macar nu ni le putem imagina astazi atunci cand ne vom largi din nou neocortexul" (Kurzweil).

De asemenea, povestea poate fi interpretata si prin grila iudaic-talmudica a Golemului, dar si prin cea romantic-progresivista, implicata intr-un roman de mare succes precum "Frankenstein", inspirat, printre altii, de ideile lui Erasmus Darwin.

In fine, nu ar trebui neglijata aici nici o hermeneutica care sa tina seama de scrierile oculte, mai ales daca avem in vedere, pe urmele lui Culiianu din "Eros si Magie in Renastere", originile si scopurile comune ale stiintei moderne si magiei. De altfel, aceasta este o perspectiva favorizata de mai multi cercetatori avizati ai fenomenului.

Insa, ceea ce este in joc aici, indiferent de pozitia interpretativa adoptata, este o viziune radical naiva asupra naturii umane si a sensului istoriei. Ceea ce ne transmite Kurzweil este ca, in fond, nu conteaza prea tare ideile morale, deoarece stiinta va rezolva in viitor toate problemele:

“artificial intelligence will save humans from ourselves”. La fel cum nu conteaza deloc natura umana deoarece ea nu exista sau, in masura in care exista, poate fi manipulata si distorsionata pana la abolire. Ori ceea ce putem desprinde din mai toata literatura religioasa, precum si din lectiile istoriei sau din “canonul occidental” este atractia aproape inevitabila spre rau a omului, ceea ce pune probleme serioase pentru orice viziune tehnocratica sustinuta onest. Insa Kurzweil amesteca deliberat (?) planurile, in inconfundabilul stil scientist, si suprapune inteligenta peste moralitate. Insa, chiar daca putem arunca peste bord ideile inechitate despre bine si rau, tot nu putem folosi vocabularul fara anumite presupozitii etice. Cu alte cuvinte, nu se poate iesi atat de rapid din eroarea naturalista si nu este deloc clar de ce ar trebui sa ne incredem in reveriile lui Kurzweil.

Altfel, chiar daca luam predictiile sale sub beneficiul autoritatii, desi ele raman speculatii fantastice, nu este deloc clar, de pilda, cine va rula programul matrixului, in care el vede cufundata inteligenta umana, sau care va mai fi scopul existentei. In fond, o eternitate de suferinta arata mult mai rau chiar si decat o viata “solitara, saraca, urata, dura si scurta”. Dar toate acestea sunt probleme de care inventatorul nostru nu se lasa stanjenit.

Increderea exuberanta in stiinta reprezinta un simptom al uitarii esentei omului, dupa cum a sesizat Platon in “Phaedrus”, iar consecintele nu pot fi decat dezastruoase. “What has been even more decisive in the overthrow of traditional disciplines is that science has won its triumphs not by accepting dogma and tradition but by repudiating them, by dealing with the natural law, not on a traditional but on a positive and critical basis. The next step that might logically have been taken, one might suppose, would have been to put the human law likewise on a positive and critical basis. On the contrary the very notion that man is subjected to two laws has been obscured” (I. Babbitt – “Rousseau and Romanticism”).

In pofida succeselor stiintifice remarcabile din ultimele sute de ani, cu greu s-ar putea vorbi de un progres in ceea ce am putea numi ordine umana. Si nici nu ar avea cum sa fie altfel, cata vreme se asteapta o imbunatatire morala prin salturi materiale. Mai toata experienta, ocultata premeditat de expertii zilelor noastre, ne invata, insa, ca lucrurile stau exact pe dos, iar optimismul determinist nu se poate termina pentru indivizi decat in tragedie. Dupa uciderea lui Dumnezeu, urmatoarea victima nu putea fi decat Omul. {jcomments on}